

„Трето полувреме“ или сага за българската слепота

2011.12.21

Автор: Спас Ташев

- Случаят с филма „Трето полувреме“ е само една брънка от поредица от действия на македонските власти, имащи за цел да дискредитират България пред международната общност по въпроса за депортацията на македонските евреи.

- Ако прегледаме спортните рубрики в българската преса от 1942 г., ще видим, че не играчите на „Македония“, а тези на „Левски“, вероятно водени от чувството за спортна доблест, прекратяват срещата. Още по-голям е парадоксът, че треньорът евреин на „Македония“ още 20 години след описваните събития упражнява професията си в Титова Югославия, спасен по време на депортацията именно благодарение на българските власти. За него се застъпва инж. Димитър Чкатров (един от създателите на Българските национални акционни комитети в Македония), който посещава адвокатската кантора на Кирил Дрангов (бивш член на ЦК на ВМРО, син на легендарния български военачалник полк. Борис Дрангов) в дом „Ибни Пайко“ в Скопие и от там се обаждат на проф. Александър Станишев в София. *И докато Илеш Шпиц е спасен, то неговите спасители са убити след 1944 г. съответно от югославските и българските комунисти.*

- Един македонски журналист заяви: *„За еврейската общност от Македония, българският фашистки режим е единствения виновник за депортацията“.* Тази лъжа бе подета и от македонската редакция на Дойче Веле: *„Македония не забравя своите евреи. Историята за 7148 евреи, които българите депортираха на 11 март 1943 година в лагера на смъртта „Треблинка“, ще бъде в центъра на Мемориалния център на Холокоста“.* В кампанията се включи и българската редакция на същата германска държавна медия. Там Еми Барух направи следния коментар: *„Официална България никога не произнесе думи, с които да поиска прошка от потомците на малцината оцелели евреи от Беломорието и Тракия заради това, че депортирането на 11363-ма души, населяващи тези администрирани от българската управа територии, е организирано и извършено от българската армия“.*

- Софийският митрополит Стефан: *„За беломорските евреи като чужди, а не наши граждани, всяка инициатива се оказва неефикасна“.*

- На 27 ноември 2011 г. Би Би Си излъчи документален филм със „спомени“ на Джамила Коломонос от Битоля, представена като спасила се от Холокоста. В интервюто Джамила Коломонос говори единствено за българско участие при тази антиеврейска акция. Парадоксът е, че тя показва снимка от депортацията на битолската гара, на която обаче се виждат германски войници. Също така показва албум със снимка на баща и, където на английски език е написано:

„баща ѝ е взет от германски войници“. Подобна манипулация не трябва да ни изненадва, като се има предвид, че Джамила Коломонос е член на Югославската комунистическа партия, член на ЦК на Македонската комунистическа партия, където работи в кадровата комисия, носителка е на Ордена на братството и единството на югославските народи със златен венец (в това си качество винаги е работила срещу България).

- След края на Втората световна война, вече изселил се в Израел, българският евреин Бенямин Ардити дава следните показания под клетва пред израелския съд: *„През месец март 1943 год. през гара София минава ешалон от гръцки евреи. Спасителният комитет от еврейските водачи започва кампания, която цели да прекрати депортирането на евреите от Беломорието, чрез ходатайства пред българските власти и чуждите представители, включително и папския нунций. Ходатайството пред държавната администрация не доведе до положителен резултат. Отговорът бе, че Тракия и Македония са области, окупирани от Германия и за това германците могат да правят там каквото им скимне. Освен това тези земи са „военни зони“ и германците провеждат тези акции по военни причини.“* Еврейските водачи предложиха: *„Ако евреите не могат да бъдат върнати в техните домове, то те да бъдат концентрирани в България. Българските власти отговориха, че те не са господари на положението. Съдбата на евреите е в ръцете на германците“.*

- Опитите на Скопие да манипулира историята на Холокоста в Македония съвсем не са безобидни. В резултат на подобни действия на македонските евреи, българският президент Петър Стоянов е свален от трибуната по време на свое участие в среща в памет на загиналите и пострадалите от Холокоста в Стокхолм през 2000 г. През 2011 г. организацията Международен комитет за българският холокост организира мащабна кампания срещу България, опита се да въвлече в конфликт български дипломати в САЩ и отпечата няколко антибългарски книги със силно манипулирано съдържание.

Това са акценти от статията на Спас Ташев, свързани с българската или с нечия друга слепота и преднамереност. Следва целият текст.

В съседна Македония се снима филм със заглавие „Трето полувреме“. В България едва ли щяхме да разберем за него, ако страната ни не бе въвлечена в поредния дипломатически скандал. Сюжетът на филма е доста елементарен и копира два аналогични случая – в бившия СССР и Полша. Историческият фон е 1942 г., когато по-голямата част от Вардарска Македония е администрирана от Царство България, а скопският футболен клуб „Македония“ има среща с отбора на „Левски“ от София в рамките на държавното ни първенство. „Македония“ води с 2:1, но заслужено или не, на „Левски“ е дадена дузпа. От тук нататък обаче следват две големи лъжи: Футболистите на „Македония“ прекратили играта и напуснали стадиона и треньорът на „Македония“ Илеш Шпиц, който е евреин, бил депортиран от българите в германските концлагери.

Ако прегледаме спортните рубрики в българската преса от 1942 г., ще видим, че не играчите на „Македония“, а тези на „Левски“, вероятно водени от чувството за спортна доблест, прекратяват срещата. Още по-голям е парадоксът, че треньорът евреин на „Македония“ още 20 години след описваните събития упражнява професията си в Титова Югославия, спасен по време на депортацията именно благодарение на българските власти. За него се застъпва инж. Димитър Чкатров (един от създателите на Българските национални акционни комитети в Македония), който посещава адвокатската кантора на Кирил Дрангов (бивш член на ЦК на ВМРО, син на легендарния български военачалник полк. Борис Дрангов) в дом „Ибни Пайко“ в Скопие и от там се обаждат на проф. Александър Станишев в София. И докато Илеш Шпиц е спасен, то неговите спасители са убити след 1944 г. съответно от югославските и българските комунисти.

Българската общественост остана изненадана от този филм, защото у нас никой не си бе направил труда да следи внимателно нещата, поради което бе пропусната информацията, че през 2010 г. Филмовият фонд на Р. Македония подкрепи проекта с 500 хил. евро, а в края на същата година правителството на Премиера Никола Груевски отпусна още 1 млн. евро за осъществяването на снимките. Сумата от 1,5 млн. евро за подобен филм би трябвало да подсказва, че нещо ще се случи. На 10 септември 2011 г. започнаха снимките на филма в Скопие, Битоля и Охрид, но тази вест също мина покрай ушите ни. Вероятно още дълго време щяхме да спим, ако македонските фалшификации не стигнаха и до Европейския парламент, където бе замесено името на Председателката на Комисията по култура и образование Дорис Пак. В Скопие стигнаха до там, че си позволиха да и препишат думи срещу български евродепутати, които тя никога не е изрекла.

Това, което все още не се схваща у нас е, че случаят с филма „Трето полувреме“ е само една брънка от поредица от действия на македонските власти, имащи за цел да дискредитират България пред международната общност по въпроса за депортацията на 7300 македонски евреи. Какво показват фактите?

През октомври 2009 г. се състоя първото в историята посещение на македонски президент в Израел. По време на тази си визита Гьорге Иванов имаше организирани от Македонското посолство в Тел Авив срещи с представители на македонски евреи, изселени в Израел. На една подобна добре режисирана проява родената в Скопие Рашел Леви заяви, че „евреите в Македония пострадаха от българите“. Ако се вгледаме по-отблизо в дейността на г-жа Леви обаче няма как да не забележим, че тя е работила активно и с комунистическа Югославия, а след 1991 г. и с БЮР Македония. Взела е активно участие при провеждането на кампанията за премахване на паметника на цар Борис III в Израел като спасител на българските евреи.

В последствие по един добре познат ни образец бе раздухана поредната антибългарска кампания в Скопие. В македонските медии бяха лансирани какви ли не небивалици, а именно, че в България е имало „Министър по еврейските въпроси“, че Германия плащала на България за депортацията (истината е точно

обратната – България бе задължена да плаща за депортирането на македонските и беломорските евреи). В този дух един македонски журналист заяви: „За еврейската общност от Македония, българският фашистки режим е единствения виновник за депортацията“. Тази лъжа бе подета и от македонската редакция на Дойче веле: „Македония не забравя своите евреи. Историята за 7148 евреи, които българите депортираха на 11 март 1943 година в лагера на смъртта „Треблинка“, ще бъде в центъра на Мемориалния център на холокоста“. В кампанията се включи и българската редакция на същата германска държавна медия. Там Еми Барух направи следния коментар: „Официална България никога не произнесе думи, с които да поиска прошка от потомците на малцината оцелели евреи от Беломорието и Тракия заради това, че депортирането на 11363-ма души, населяващи тези администрирани от българската управа територии, е организирано и извършено от българската армия“. Поредицата от цитати е безкрайна...

Какво все пак премълчава Скопие?

Известно е, че през април 1941 г. не България, а Германия нападна и окупира Югославия. Към част от югославското население Германия се отнася като към военнопленници. Някои дори са изпратени в трудови лагери в Германия. Именно при тези условия възникват Българските акционни комитети. Първият се създава не къде да е, а в Тимишоара от банатски българи, които сред пленените югославски войници виждат македонски българи и си поставят за цел да ги освободят от германски плен.

Организація	400,000
Семантика	2,000,000
Материал	400,000
Продукция (Железо и Стал)	70,000
Дания	5,000
Голландия	30,000
Литва	41,000
Белгия	4,000
Словакия	18,000
Франция / Невъзможност да се даде	700,000
Съветски съюз	89,000
Грицландия / Съветски съюз	100,000
Естония	1,000
Норвегия	0
България	40,000
Русия	370,000
Финландия	2,000
Ирландия	4,000
Италия (включително Албания)	50,000
Кроация	40,000
Португал	3,000
Съветски съюз (включително Румелия)	8,000
Швейцария	10,000
Сърбия	80,000
Испания	4,000
Турция (европейска част)	25,000
Унгария	100,000
Япония	5,000,000
Общо	2,994,684

WannseeList, унищожаване на евреи

Едва в края на април 1941 г. на България е разрешено да администрира част от Македония и Беломорието, но при изричното условие евреите в тези земи да не станат български поданици, а да останат югославски и гръцки. Тази разпоредба е залегнала в чл. 4 от „Наредба за поданството в освободените през 1941 година земи“. В същото време Германия оставя, макар и в доста редуциран брой, своя войска и полиция в Македония и Беломорието. Македонската историография е категорична: „покрай българските въоръжени сили (в Македония, б.м.), съществуват и германски единици, команди и полиция... Целият германски военен и полицейски апарат в Македония се меси в работите на българските... власти“. Германската паралелна власт в Македония е съвсем реална. Именно тя остава да съществува след изтеглянето на българската армия и администрация в началото на септември 1944 г. до идването на титовите партизани. Тук възниква големият въпрос: Коя власт е обслужвала административно македонските и беломорските евреи, българската или германската?

Неотдавна направих справка във Военния архив във Велико Търново и се получи следният поразяващ резултат. Докато всички български евреи мъже през периода 1941 – 1944 г. са мобилизирани в трудови бригади и изпратени по строителни обекти, някои от които и в „новите земи“, то евреите от Македония

или Тракия, с изключение на интернираните от полицията, не са били включени в еврейските работни групи. Този факт показва, че през периода от април 1941 до март 1943 г. това население не е било подвластно на българските държавни институции. Нещо повече. Съществуват данни, че евреи от Беломорието сами са настоявали да се включат в тези трудови бригади и по този начин така те са се спасили от депортация.

През 1942 г. във вилата Ванзее Германия заедно със съюзниците си взема решение за депортацията на евреите в Европа. Нацистите правят списък на евреите за всяка съюзническа страна по отделно. В същото време в земите, които са окупирани от германския вермахт, съдбата на евреите се решава само от Берлин. За България са записани само 48000 души. Това е броят на евреите в България до 1941 г. без Тракия и Македония. В последните две области те са съответно гръцки и сръбски поданици, т.е. граждани на държави, окупирани от Германия, поради което тя сама решава тяхната съдба.

Въпросът за гражданството се оказва ключов при определяне бъдещето на македонските и беломорските евреи. В протокол № 4 от заседанието на Светия Синод на БПЦ от 2 април 1943 г. са записани думите на Софийския митрополит Стефан: „За беломорските евреи като чужди, а не наши граждани, всяка инициатива се оказва неефикасна“. След края на Втората световна война, вече изселил се в Израел, българският евреин Бенямин Ардити дава следните показания под клетва пред израелския съд: „През месец март 1943 год. през гара София минава ешалон от гръцки евреи. Спасителният комитет от еврейските водачи започва кампания, която цели да прекрати депортирането на евреите от Беломорието, чрез ходатайства пред българските власти и чуждите представители, включително и папския нунций. Ходатайството пред държавната администрация не доведе до положителен резултат. Отговорът бе, че Тракия и Македония са области, окупирани от Германия и за това германците могат да правят там каквото им скимне. Освен това тези земи са „военни зони“ и германците провеждат тези акции по военни причини.“ Еврейските водачи предложиха: „Ако евреите не могат да бъдат върнати в техните домове, то те да бъдат концентрирани в България. Българските власти отговориха, че те не са господари на положението. Съдбата на евреите е в ръцете на германците“.

Германия не допуска никакви дискусии по отношение на беломорските и македонските евреи, които са нейна военна плячка и оказва силен натиска чрез своята агентура в България. Това става чрез институцията, която координира от българска страна депортацията, а именно Комисарството по еврейските въпроси, чийто председател е печално известният Александър Белев. В края на 1941 г. той заминава за Германия под предтекст, че ще изучава антиеврейските нюрнбергски закони. По време на престоя си там до 14 февруари 1942 г. Белев поддържа тесни контакти с лица от Гестапо и СС. Не е случаен факта, че когато на 2 февруари 1943 г. в София се състои първата среща на Александър Белев с Теодор Данекер от СС, Белев вече има изготвен план за депортацията. Този план е отразен в доклада му до Министъра на вътрешните работи Габровски от 4 февруари същата година. Изключително важен е фактът, че към тази дата българското правителство не му е възлагало да подготвя подобен план. Остава

един единствен вариант – депортирането е ангажимент на Белев, поет при престоя му в Германия.

Тук е моментът да се отговори на въпроса дали само българи ли са участвали в организирането на депортацията на македонските и беломорските евреи? Македонският историк Глигор Тодоровски описва случай на депортиране на 47 евреи от Скопие по следният начин: „На 25 ноември 1941 година били изгонени значителен брой евреи от Скопие над 18-годишна възраст. Те били изгонени и натоварени в германски вагон, придружаван от германски и български полицаи“. В спомени на македонски и тракийски евреи, публикувани в Израел, също се споменава за немско участие: „в градовете Скопие, Манастир (Битоля), Щип, останали живи след Холокоста едва 200, в мнозинството младежи, които решили да избягат или се скрият от нацистите и се били присъединили към партизаните, с които се били героично против немските сили (на ладино: *las fuersas almanas*)“. В друг документ се казва: „Всички евреи от Кавала, Драма, Серес, Ксанти и Гюмюрджина бяха взети през нощта на 3-ти срещу 4-ти март 1943 от германците и българите (на ладино: *por los almanes i bulgaros*)“. Тази информация се потвърждава и от македонски комунистически извори от онзи период. Така например във вестника на Щипската партийна организация „Народен глас“, Бр.1 от май 1943 г. пише следното: „кървавите германски фашисти и техните български слуги събраха евреите, с които от векове си живеем (заедно)“.

Въобще германското участие при депортацията на македонските евреи дълго време е било признавано от югославските и съответно македонските власти. Така например на паметната плоча пред някогашния тютюнев монопол в Скопие пишеше следното: „В тази сграда германо-българските фашистки окупатори от 11 до 20 март 1943 год. затвориха над 3200 евреи от град Скопие мъчейки ги жестоко. Повече от 3000 души от тях бяха убити в германските концлагери“. Още през 50-те години на XX в. текстът на плочата е манипулиран като първоначално цифрите са били 7200 и 7000, след което върху същата плоча са променени на 3200 и 3000, но остатъците от 7-ицата се виждали. Впоследствие плочата е отстранена от самите югославски власти и така е поставено началото на опитите вината за депортацията да се препише само на България. Трябва да се подчертае, че тези опити продължават и днес.

Така например на 27 ноември 2011 г. британската телевизия Би Би Си излъчи документален филм със „спомени“ на Дžамила Коломонос от Битоля, представена като спасила се от холокоста. В интервюто Дžамила Коломонос говори единствено за българско участие при тази антиеврейска акция. Парадоксът е, че тя показва снимка от депортацията на битолската гара, на която обаче се виждат германски войници. Също така показва албум със снимка на баща и, където на английски език е написано: „баща и е взет от германски войници“.

Подобна манипулация не трябва да ни изненадва, като се има предвид, че Джамила Коломонос е член на Югославската комунистическа партия, член на ЦК на Македонската комунистическа партия, където работи в кадровата комисия, носителка е на Ордена на братството и единството на югославските народи със златен венец и в това си качество винаги е работила срещу България.

Опитите на Скопие да манипулира историята на Холокоста в Македония съвсем не са безобидни. В резултат на подобни действия на македонските евреи, българският президент Петър Стоянов е свален от трибуната по време на свое участие в среща в памет на загиналите и пострадалите от Холокоста в Стокхолм през 2000 г. През 2011 г. организацията Международен комитет за българският холокост организира мащабна кампания срещу България, опита се да въвлече в конфликт български дипломати в САЩ и отпечата няколко антибългарски книги със силно манипулирано съдържание.

Подобни действия рушат положителния образ на България пред света и се опитват да обезценят огромния кредит, който има страната ни от спасяването на българските евреи. Зад всичко това се прокрадват и материални интереси. Такива действия би следвало да бъдат наблюдавани и анализирани от компетентните български институции и съответно да се изработят мерки за противодействие. Само така може да бъде защитен българският национален интерес.

Бел.ред: На приложените илюстрации към статията се виждат:

1. Фотокопие от т.н. Wannsee List, а именно германската статистика от януари 1942 г. на евреите в Европа, предвидени за унищожаване. В графата „България“ фигурират само 48000 евреи, т.е. броят им в границите на България до април 1941 г. Защото през 1942 г. броят на евреите в Царство България е 58876, от които 45809 души живеят в старите предели, а 3508 са в Битолска област, 4918 в Скопска област и 4641 в Беломорска област. От този факт е видно, че Германия не признава българската юрисдикция върху 8426 македонски и 4641 беломорски евреи.

2. Снимка на някогашната плоча пред тютюневия монопол в Скопие. На нея пише: „Во ова зграда германо-бугарските фашистички окупатори од 11 до 20 март 1943 год. затвория над 3200 евреи од град Скопје мучейки ги жестоко. Преку 3000 души од нив беа убиени во германските концлагери“. Плочата е унищожена още по времето на Титова Югославия, за да може вината по депортацията на македонските евреи да се прехвърли единствено върху България.

3. Кадър от филма на Би Би Си, където е показан албумът със снимка на бащата на Джамила Коломонос от Битоля. На английски език е написано: „баща и е взет от германски войници“.

4. Кадър от филма на Би Би Си със снимка от депортацията на евреите на битолската гара. На снимката вляво се виждат двама германски войници. Джамила Коломонос премълчава този факт и говори единствено за българи, депортирали евреите.